

TURISMUL MEDICAL: TENDIN E MONDIALE  I PRIORITĂTI DE DEZVOLTARE INTERNĂ

MEDICAL TOURISM: WORLD TRENDS AND DOMESTIC DEVELOPMENT PRIORITIES

[https://doi.org/10.52327/1813-8489.2021.2\(110\).14](https://doi.org/10.52327/1813-8489.2021.2(110).14)

CZU: 338.48:61(477)

Olha PSAROVA,
*PhD student Project Management Department ORIPA
NAPA under the President of Ukraine*

SUMMARY

Medical tourism is a rapidly growing industry on a global scale. There is a growing tendency for citizens of more developed countries to seek medical services in developing countries. This is connected not only with the pricing policy, which is more loyal, but also with the insurance system, with the presence of waiting lists, with the legislative framework, and religion. The high level of service delivery and the competitiveness of the state is the result of an effective state policy. The article gives the definition of the concept, the terminology of medical tourism, considers the types and directions of medical tourism development, the legislative framework of Ukraine for the provision of certain types of medical services. Risks and negative sides, problems faced by tourists, global challenges of the industry and prospects for overcoming them are considered.

Keywords: *medical tourism, health and wellness tourism, government regulation, quality of services.*

REZUMAT

Turismul medical este o industrie în creștere rapidă la scară globală. Există o tendință tot mai mare pentru cetățenii țărilor mai dezvoltate de a solicita servicii medicale în țările în curs de dezvoltare. Acest lucru este legat nu numai de politica de prețuri, care este mai loială, ci și de sistemul de asigurări, de prezența listelor de așteptare, de cadrul legislativ și de religie. Nivelul înalt de acordare a serviciilor și competitivitatea statului este rezultatul unei politici de stat eficiente. Articolul oferă definiția conceptului, terminologia turismului medical, ia în considerare tipurile și direcțiile de dezvoltare a turismului medical, cadrul legislativ al Ucrainei pentru furnizarea anumitor tipuri de servicii medicale. Sunt luate în considerare riscurile și laturile negative, problemele cu care se confruntă turiștii, provocările globale ale industriei și perspectivele de depășire a acestora.

Cuvinte-cheie: *turism medical, turism de sănătate și bunăstare, reglementări guvernamentale, calitate a serviciilor.*

 n era globalizării, milioane de oameni călătoresc în jurul lumii, în scopuri medicale și recreative, părăsind țara sau locul lor de reședință permanentă pentru o perioadă relativ scurtă de timp. Turism medical

In the era of globalization millions of people travel around the world, for medical and recreational purposes, leaving their country or their permanent place of residence for a relatively short period of

se numește călătoria, având un diagnostic, cu scopul unei intervenții medicale specializate, a recuperării, a reabilitării stării fizice și psiho-emoționale a unui individ cu utilizarea surselor naturale de vindecare, a echipamentelor medicale și diagnostice moderne, a nanotehnologiei. Nu există încă o definiție exactă a conceptului, acesta fiind perfecționat, schimbat și îmbunătățit în permanență. Terminologia diferă atât în Ucraina, cât și în străinătate. Se folosesc termenii „turism medical”, „îngrijire a sănătății”, „turism de sănătate și bunăstare”, „turism de bunăstare” etc. Turismul de sănătate poate fi privit ca o cooperare intersectorială, întrucât călătoriile îmbină destul de des mai multe obiective, inclusiv turismul de sănătate și bunăstare [3].

Turismul medical include intervenții chirurgicale, îngrijire dentară, oftalmologie, chirurgie cardiacă, transplantologie, diverse tipuri de asistență și tratament în oncologie, tratamentul infertilității etc. Acest tip de turism include și turismul de diagnosticare, când intervențiile chirurgicale sunt imposibile fără proceduri pre-diagnostice. Turismul de diagnosticare poate fi, de asemenea, de sine stătător, atunci când pacienții vin exclusiv pentru diagnosticarea sănătății lor, fără intervenție medicală suplimentară.

Turismul de reabilitare se poate referi și la turismul medical, ca una dintre etapele sale, datorită faptului că, după o intervenție chirurgicală, pacientul are nevoie de timp pentru a-și reveni și pentru a fi supus anumitor proceduri. Reabilitarea poate fi considerată drept serviciu medical special pentru diferite tipuri de patologii și boli.

Chirurgia plastică (îmbunătățirea aspectului: față, corp) este de asemenea inclusă în turismul medical, urmând tendințele mondiale ale modei, care, din păcate, nu sunt întotdeauna menite să îmbunătățească sănătatea.

Există, de asemenea, turism de realocare a sexului. Guvernul Thailandei dezvoltă

time. Travel with a diagnostic with the purpose of specialized medical intervention, recuperation, rehabilitation of the physical and psycho-emotional condition of the human being with the use of natural healing sources, modern medical and diagnostic equipment, Nano-technology is called medical tourism. There is no exact definition of this concept yet, it is being refined and changed, constantly being improved. The terminology is different both in Ukraine and abroad. The terms "medical tourism", "health care", "health and wellness tourism", "wellness tourism" and others are used. Health tourism can be viewed as cross-sectorial cooperation, as trips quite often combine several goals, including health and wellness tourism [3].

Medical tourism includes surgical interventions, dental care, ophthalmology, cardiac surgery, transplantology, various types of assistance and treatment in oncology, infertility treatment, etc. This type of tourism also includes diagnostic tourism, where surgical interventions are impossible without pre-diagnostic procedures. Diagnostic tourism can also be isolated, when patients come exclusively for diagnosis of their health, without additional medical intervention.

Rehabilitation tourism can also refer to medical tourism as one of its stages, due to the fact that after a surgical intervention, the patient needs time to recover and undergo certain procedures, without that medical care is leveled. Rehabilitation can be considered as a separate service of medical nature for various types of pathologies and diseases.

Also plastic surgery (improving the appearance: face, body) is included in the medical tourism, following the world fashion trends, which, unfortunately, are not always aimed at improving health.

There is also sex reassignment tourism. The government of Thailand develops this

acest tip de turism, care aduce un profit uriaș, având în vedere costul relativ scăzut al operației (în clinicile din SUA și Europa acest tip de intervenție medicală este mult mai scump). Legea ucraineană „Fundamentele legislației în domeniul sănătății”, articolul 51 prevede drepturile pacientului pentru această procedură în conformitate cu indicațiile medicale, biologice și socio-psihologice [1].

Turismul reproductiv include tratamentul infertilității. Partea 7, Articolul 281 din Codul Civil ucrainean menționează: „O femeie sau un bărbat adult are dreptul la indicații medicale pentru a urma programe terapeutice utilizând tehnologii de reproducere asistată în conformitate cu procedura și condițiile stabilite de legislație” [11]. Baza legislativă a Ucrainei, care reglementează utilizarea metodelor tehnologice de reproducere asistată include: Codul familiei din Ucraina - definește originea nașterii copilului ca urmare a aplicării metodelor de tehnologii de reproducere extracorporale, reglementează drepturile părintești etc., Codul Civil ucrainean precizează persoanele care pot participa la aceste programe, Legea ucraineană „Fundamentele legislației ucrainene în domeniul sănătății” - definește condițiile inseminării artificiale, Ordinul Ministerului Sănătății din Ucraina nr. 787 din 09.09.2013 „Cu privire la aprobarea procedurii tehnologiilor de reproducere asistată” - reglementează procedura de aplicare a metodelor tehnologice de reproducere asistată (cerințe medicale și statutul donatorilor de gameți etc.) [6]. Ordinul Ministerului Justiției din Ucraina nr. 52/5 din 18.10.2000. „Cu privire la aprobarea Regulilor de înregistrare a actelor de stare civilă din Ucraina reglementează procedura de obținere a certificatelor de naștere pentru copii, inclusiv concepuți prin utilizarea metodelor tehnologice de reproducere asistată [7].

Surogatul este ilegal în multe țări (Franța,

type of tourism, which brings a huge profit, considering the relatively low cost of surgery (in the clinics of the USA and Europe this type of medical intervention is much more expensive). The Ukrainian Law "Fundamentals of Health Care Legislation", article 51 stipulates the rights of the patient for this procedure according to medical, biological and socio-psychological indications [1].

The reproductive tourism includes infertility treatment. Part 7 Law Article 281 of the Civil Code of Ukraine: "An adult woman or man has the right for medical indications to carry out therapeutic programs of assisted reproductive technologies according to the procedure and conditions established by the legislation" [11]. The legislative base of Ukraine, which regulates the use of extra reproductive technological methods includes: Family Code of Ukraine - defines the origin of the child birth as a result of applying the methods of extra reproductive technologies, regulates the parental rights etc., the Civil Code of Ukraine defines the people who can participate in these programs, the Law of Ukraine "Fundamentals of Ukrainian Health Care Legislation" - defines the conditions of artificial insemination, the Order of the Health Ministry of Ukraine No. 787 of 09.09.2013 "On Approval of the Procedure of Assisted Reproductive Technologies" - regulates the procedure of application of Assisted Reproductive Technological methods (medical requirements and the status of gamete donors, etc.) [6]. The Order of the Ministry of Justice of Ukraine No. 52 / 5 of 18.10.2000. "On Approval of the Rules for Registration of Acts of Civil Status in Ukraine regulates the procedure for obtaining birth certificates for children, including conceived through the use of Assisted Reproductive Technological methods [7].

Surrogacy is illegal in many countries

Germania, Norvegia, Suedia, Austria) și în țările musulmane. Este restricționat în Australia, Marea Britanie, Danemarca, Israel, Canada, Spania, Olanda, în timp ce în Republica Cehă, Belgia, Irlanda, Finlanda nu este reglementat. În Ucraina, Rusia, Georgia, Thailanda și Kazahstan surogatul este admis. Iată caracteristicile reglementării surogatelor în Ucraina:

- nu există o lege anume,
- nu sunt interzise străinilor,
- permise ca metodă de tratament pentru infertilitate,
- permise numai cuplurilor tradiționale care se află într-o căsătorie înregistrată,
- posibilitatea programelor surogat pentru persoane necăsătorite nu este reglementată;
- nu este permis pentru cuplurile de același sex,
- reproducerea post-mortem (nașterea unui copil după moartea părintelui) nu este reglementată;
- este posibil doar surogatul gestațional (mama surogat nu are nici o legătură biologică cu copilul embrion),
- relațiile juridice dintre participanții la programul surogat sunt reglementate prin contracte,
- cerințele legale pentru mamele surgate și donatorii de material reproductiv sunt stabilite prin lege,
- partea medicală este asigurată de instituții medicale care trebuie să respecte cerințele stabilite de Ministerul Sănătății din Ucraina;
- selecția sexuală a embrionilor este permisă în Ucraina în scopul selectării sexului copilului.

„Sarcina amânată” sau „paternitate amânată”, „înghețarea socială” sunt cauzate de motive sociale sau medicale, de riscuri profesionale. Acestea au devenit posibile datorită înghețării (crioconservării) și depozitării pe termen lung a materialului reproductiv uman sau a embrionilor în

(France, Germany, Norway, Sweden, Austria) and in Muslim countries. It is restricted in Australia, Great Britain, Denmark, Israel, Canada, Spain, the Netherlands, while in the Czech Republic, Belgium, Ireland, Finland is not regulated. In Ukraine, Russia, Georgia, Thailand, and Kazakhstan surrogacy is allowed. Here are the features of surrogacy regulation in Ukraine:

- there is no special law,
- not forbidden for foreigners,
- allowed as a method of infertility treatment,
- allowed only for traditional couples who are in a registered marriage,
- the possibility of surrogate programs for single people is not regulated,
- not allowed for same-sex couples,
- post-mortem reproduction (the birth of a child after the death of the parent) is not regulated,
- only gestational surrogacy is possible (the surrogate mother has no biological connection to the embryo child),
- legal relations between surrogate program participants are regulated by contracts,
- legal requirements to surrogate mothers and donors of reproductive material are established by law,
- the medical part is provided by medical institutions which must follow the requirements established by the Ministry of Health of Ukraine,
- sexual selection of embryos is allowed in Ukraine for the purpose of selecting the sex of the child.

"Delayed pregnancy" or "delayed parenthood", "social freezing" are caused by social or medical reasons, professional risks. They have become possible due to freezing (cryopreservation) and long-term storage of human reproductive material or embryos for the purpose of conducting future reproductive programs. "Delayed parenthood" refers to the assisted repro-

scopul desfășurării viitoarelor programe reproductivă. „Paternitate amânată” se referă la metodele tehnologice de reproducere asistată. În era globalizării, marile companii multinaționale se oferă să plătească pentru înghețarea materialului reproductiv pentru angajații lor, care sunt de acord să amâne nașterea și să-și continue cariera în companie. Dar, din păcate, există mai multe probleme juridice:

- lipsa mecanismelor legale de reglementarea acestei metode;
- probleme de reglementare juridică a raporturilor legale, statutul juridic al participanților, condițiile raporturilor juridice;
- incertitudinea statutului legal al relațiilor juridice ale participanților, precum și a materialului reproductiv (gameți) și a embrionilor;
- probleme de informare și înregistrare legală a consimțământului informat pentru utilizarea acestor tipuri de proceduri, luând în considerare riscurile pentru sănătate;
- probleme de depozitare (condiții, termeni, siguranță) și transportul de gameți și embrioni congelați, proceduri de distrugere a acestora și altele.

Problemele etice includ:

- adevăratele motive ale angajatorului (maximizarea potențialului de muncă);
- lipsa unor garanții fiabile în a avea un copil în viitor și probleme posibile legate de sarcină și naștere;
- consecințe sociale negative (diferență mare de vârstă între părinți și copiii);
- utilizarea materialului reproductiv al unei persoane decedate în programele de reproducere asistată.

„Turismul pentru a da naștere” este atunci când o femeie însărcinată călătorește într-o altă țară în scopul dobândirii cetățeniei respectivei țări pentru noul-născutul ei (de exemplu, în Statele Unite).

Turismul pentru avort - în multe țări acest tip de intervenție este interzis prin lege sau pe baze religioase și pacienții

ductive technological methods. In the era of globalization, large multinational companies offer to pay for egg freezing for their employees, who agree to postpone childbirth and continue their career with the company. But unfortunately, there are several legal problems:

- lack of legal regulation mechanisms for this method;
- problems of legal regulation of legal relations, participants' legal status, conditions of legal relations;
- uncertainty of the legal status of the participants' legal relations, as well as reproductive material (gametes) and embryos;
- information problems and legal registration of informed consent for the use of these kinds of procedures, the risks to health being taken into account;
- problems of storage (conditions, terms, safety) and transportation of frozen gametes and embryos, procedures for their destruction, and others.

Ethical issues include:

- employer's true motives (maximizing labor potential);
- lack of reliable guarantees in having a child in the future and possible problems with pregnancy and childbirth;
- negative social consequences (large age difference between parents and children);
- the use of a dead person's reproductive material in assisted reproductive programs.

«Birth tourism» is when a pregnant woman travels to another country for the purpose of acquiring the citizenship of that country for her newborn child (e.g. United States).

Abortion tourism – in many countries this type of intervention is prohibited by law or on a religious basis, and patients are forced to cross the border of their country. In order to help women have access to

sunt obligați să traverseze hotarele țării lor. Pentru a ajuta femeile să aibă acces la acest serviciu, există medici și organizații independente, precum „Women on Waves”, care folosesc o clinică mobilă la bordul unei nave pentru a oferi avorturi medicale în apele internaționale, unde legislația țării, al cărui stindard îl poartă nava nu se aplică. Legea ucraineană „Fundamentele legislației în domeniul sănătății din Ucraina”, articolul 50 reglementează dreptul la această procedură [1].

Turismul medical și de sănătate include: termale (izvoare minerale și termale), balneologice (ape minerale, proceduri de sănătate), climatice, sanatoriu-stațiune, reabilitare medicală, recuperare, spa și turism de wellness. În prezent turismul medical și de sănătate este unul dintre cele mai dezvoltate tipuri de turism. Scopul său este de a menține și îmbunătăți sănătatea fizică a omului, starea psiho-emoțională, restabilirea forței, echilibrului mental [3].

Conform Ordinului Cabinetului de Miniștri al Ucrainei din 16.03.2017 nr. 168-p „Cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a turismului și stațiunilor balneare pentru perioada până în 2026” turismul este una dintre modalitățile de implementare a politicii externe a țării, una dintre principalele priorități ale statului [9]. Strategia definește o abordare integrată a formării și implementării politicii de stat în domeniul turismului și stațiunilor balneare, care include o componentă medicală sectorială și turismul de sănătate (crearea unui sistem de planificare strategică a tipurilor de turism bazate pe clasificarea și prioritizarea lor la nivel guvernamental și regional). Legea ucraineană „Cu privire la turism” nu definește turismul medical. În articolul 4 din lege, se distinge un tip de turism care îmbunătățește sănătatea [2]. Printre mecanismele și instrumentele de punere în aplicare a strategiei există mecanisme juridice, organizaționale, economice și financiare.

this service, there are independent doctors and organizations, such as “Women on Waves”, which use a mobile clinic on board a ship to provide medical abortions in international waters, where the law of the country, whose flag the ship bears, does not apply. The Law of Ukraine “Fundamentals of Health Legislation of Ukraine”, Article 50 regulates the right to the procedure [1].

Medical and health tourism includes: thermal (mineral and thermal springs), balneological (mineral waters, health procedures), climatic, sanatorium-resort, medical rehabilitation, recuperation, spa, and wellness tourism. Today, medical and health tourism is one of the most developing types of tourism. Its purpose is to maintain and improve human physical health, psycho-emotional state, restoration of strength, mental equilibrium [3].

According to the Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 16.03.2017 no. 168-p “On approval of the Strategy of development of tourism and resorts for the period up to 2026” tourism is one of the ways to implement the foreign policy of the country, one of the main priorities of the state [9]. The strategy defines an integrated approach to the formation and implementation of state policy in the field of tourism and resorts, which includes a sectorial medical component and health tourism (creating a system of strategic planning of types of tourism based on their clear classification and prioritization on the governmental and regional level). The Law of Ukraine “On Tourism” does not define medical tourism. In Article 4 of the Law, a health-improving type of tourism is distinguished [2]. Among the mechanisms and tools to implement the Strategy there are legal, organizational, economic and financial mechanisms.

Unfortunately, the fast growing of the entire tourism industry has been corrected

Din păcate, cre terea rapidă a întregii industrie turistice a fost corectată  i slăbită de situa ia sanitară  i epidemiologică nefavorabilă la scară globală legată de r sp ndirea virusului COVID-19, care a provocat declinul economic al popula iei în multe  ari. Conform acestei provocări globale, nevoia  i tendin a de crioconservare a materialului de reproducere a persoanelor care nu au suferit de COVID-19 a crescut. De asemenea, ar trebui eviden iată dezvoltarea turismului legat de vaccinare. Cetă enii  arilor în care ratele de vaccinare nu sunt înalte, călătoresc pentru a primi vaccinul în alte  ari, în care cantitatea de vaccinuri este suficientă pentru a- i vaccina cetă enii  i pentru a oferi acest serviciu străinilor.

Situa ia politică instabilă din lume, de asemenea, contribuie la o schimbare.  nchiderea legăturilor aeriene cu Republica Belarus plasează turi tii medicali, care primesc tratament în această  ară, într-o situa ie dificilă.

Turismul medical poate avea o serie de alte riscuri. Nu este vorba doar de călătorii în scopuri de sănătate  i recreere.  ările tropicale au situa ii epidemiologice diferite legate de bolile infec ioase. Oamenii care locuiesc acolo au imunitate  i nu sunt expu i acestor boli, spre deosebire de turi ti. Nivelul asistenței medicale  i standardele din serviciile medicale pot varia semnificativ. Este posibil să nu existe deloc norme legale care să reglementeze rela iile juridice între pacient  i medicul curant sau clinică. Vorbim despre  ările în curs de dezvoltare, unde îmbunătățirea sănătății la fel ca  i recreerea sunt mult mai ieftine dec t în  ările dezvoltate, ceea ce atrage turi tii.

Ministerul Sănătății din Ucraina, coordonat de Cabinetul de Mini tri, este organul central al puterii executive. Ministerul Sănătății este principalul organism din sistemul autorită ilor executive centrale, care asigură formarea  i punerea în aplicare a politicii de stat în domeniul asistenței me-

and weakened by the unfavorable sanitary and epidemiological situation on the global scale related to the spread of COVID-19 virus, which caused the economic decline of the population in many countries. According to this global challenge, the need and trend for cryopreservation of reproductive material of people who have not had COVID-19 has increased. The development of vaccination-related tourism should also be highlighted. Citizens of countries, where vaccination rates are not high, travel to get the vaccine in other countries, where the amount of vaccines is sufficient to vaccinate their citizens and to provide this service to foreigners.

The unstable political situation in the world is also making a difference. The closure of air links with the Republic of Belarus places medical tourists, who receive treatment in this country, in a difficult situation.

Medical tourism can have a number of other risks. It is not about just travelling for health purposes and recreation. Different tropical countries have different epidemiological situation related to infectious diseases, people living there have immunity and are not exposed to these diseases, unlike tourists. The level of medical care and the standards in medical services can vary significantly. There may be no legal norms regulating legal relations between a patient and a treating doctor or clinic at all. We are talking about developing countries, where health improvement along with recreation is much cheaper than in developed countries, which attracts tourists.

The Ministry of Health of Ukraine is the central body of executive power, coordinated by the Cabinet of Ministers of Ukraine. The Ministry of Health is the main body in the system of central executive authorities, which ensures the formation and implementation of state policy in the field of health care. Sectorial standards in health care are developed and approved

dicale. Standardele sectoriale în domeniul sănătății sunt elaborate și aprobate de organul executiv central, care asigură formarea politicii de stat în domeniul sănătății (paragraful 1 din Regulamentul privind Ministerul Sănătății din 25 martie 2015) [8].

Ordinul Ministerului Sănătății din Ucraina nr. 751 din 28.09.12 „Cu privire la crearea și implementarea documentelor medicale și tehnologice privind standardizarea asistenței medicale în sistemul Ministerului Sănătății din Ucraina” este un act normativ general de reglementare în domeniul creării și implementării documentelor standardizate de îngrijire medicală [5].

Controlul calității îngrijirilor medicale se efectuează prin: metodele utile de control extern și intern al calității în îngrijirea medicală, autoevaluarea lucrătorilor medicali, evaluarea de către experți, audit clinic, monitorizarea sistemului de indicatori de calitate, certificare / licențiere în conformitate cu cerințele legislației actuale din Ucraina și legislației Uniunii Europene.

Domeniile de turism medical care atrag pacienții străini în Ucraina sunt: stomatologie, oftalmologie, chirurgie plastică, medicină estetică, cosmetologie, inginerie celulară, tratament cu celule stem, sanatorii și stațiuni balneare de recuperare și reabilitare [10].

Ucraina are un mare potențial de oferire a serviciilor medicale și recreative, iar avantajul constă în costul redus al serviciilor. Amplasarea geografică face posibilă utilizarea potențialului recreativ și a resurselor naturale ale teritoriului. Guvernul ar trebui să asigure dezvoltarea durabilă a turismului medical prin mecanismele administrației publice la nivel național, regional și local.

Concluzii. Actualmente, există câțiva factori globali care amenință dezvoltarea valoroasă a turismului medical în lume. Închiderea frontierelor de stat, legată de situația epidemiologică din lume, are consecințe negative asupra economiei

by the central executive body, which ensures the formation of state policy in health care (paragraph 1 of the Regulation on the Ministry of Health of March 25, 2015) [8].

The Order of the Ministry of Health of Ukraine no. 751 of 28.09.12 "On the creation and implementation of medical and technological documents on standardization of medical care in the system of the Ministry of Health of Ukraine" is a generalizing by-law regulatory act in the field of creation and implementation of standardized documents of medical care [5].

Quality control of medical care is carried out through: the useful methods of external and internal control of the quality in medical care, self-assessment of medical workers, expert evaluation, clinical audit, monitoring of the system of quality indicators, certification / licensing in accordance with the requirements of the current legislation of Ukraine and the legislation of the European Union.

Areas of medical tourism that attract foreign patients to Ukraine are: dentistry, ophthalmology, plastic surgery, aesthetic medicine, cosmetology, cell engineering, stem cell treatment, sanatorium and spa recovery and rehabilitation [10].

Ukraine has a great potential of health, medical and recreational resources and the advantage is in the low cost of services. The geographical location makes it possible to use the recreational potential and the natural resources of the territory. The government should ensure the sustainable development of medical tourism through the mechanisms of public administration at the national, regional and local levels.

Conclusions. Nowadays, there are a few global factors that threaten the valuable development of medical tourism in the world. The closing of state borders, related to the epidemiology situation in the world, has negative consequences for the economy of the country. A positive mo-

țării. Un moment pozitiv, în acest sens, este inhibarea răspândirii bolilor și controlul asupra situației epidemiologice. Turismul intern din Ucraina a început să se dezvolte de la închiderea frontierelor, modul de carantină și imposibilitatea de a călători în alte țări fără a avea o inoculare împotriva COVID - 19. De asemenea, instabilitatea politică mondială, operațiunile militare care au loc pe teritoriul țării împiedică dezvoltarea turismului medical. A apărut necesitatea stringentă ca statul să soluționeze aceste probleme. Extinderea cooperării internaționale, consolidarea pozițiilor Ucrainei, sprijinul de stat al afacerilor medicale și a stațiunilor balneare de stat trebuie să minimizeze riscurile și să dezvolte punctele forte.

BIBLIOGRAFIE

1. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
2. Закон України «Про туризм». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text>
3. Іжа М. М., Бабов К. Д., Безверхнюк Т. М., Регіональний туристичний продукт: проектний підхід до забезпечення конкурентоспроможності: монографія, Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2016, 626 с.
4. Курс з медичного права, 2020. <https://www.donets.partners>
5. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 28.09.2012 № 751 «Про створення та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги в системі Міністерства охорони здоров'я України». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2001-12#Text>
6. Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 787 від 09.09.2013 р. «Про затвердження Порядку засто-

ment, in this connection, is the inhibition or spread of diseases and control on the epidemiological situation. Internal tourism in Ukraine began to develop since the closing of borders, the quarantine mode, and the impossibility to travel to other countries without having an inoculation against COVID - 19. Also, the world political instability, the military operations taking place on the territory of the country, prevents the development of medical tourism. There appeared the severe necessity of state settlement of these issues and problems. The expansion of international cooperation, the strengthening of the positions of Ukraine, the state support of medical business, and the state resorts must minimize the risks and develop the strengths.

BIBLIOGRAPHY

1. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
2. Закон України «Про туризм». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text>
3. Іжа М. М., Бабов К. Д., Безверхнюк Т. М., Регіональний туристичний продукт: проектний підхід до забезпечення конкурентоспроможності: монографія, Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2016, 626 с.
4. Курс з медичного права, 2020. <https://www.donets.partners>
5. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 28.09.2012 № 751 «Про створення та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги в системі Міністерства охорони здоров'я України». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2001-12#Text>
6. Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 787 від 09.09.2013 р. «Про затвердження Порядку засто-

сування допоміжних репродуктивних технологій». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1697-13#Text>

7. Наказ Міністерства юстиції України № 52/5 від 18.10.2000 «Про затвердження Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-00#Text>

8. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2015 р. № 267 «Про затвердження Положення про Міністерство охорони України». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/267-2015-p#Text>

9. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 р. № 168-р «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-p#Text>

10. Центр медичного та репродуктивного права. www.medlawcenter.com.ua/ua/99/648.html

11. Цивільний кодекс України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n1538>

сування допоміжних репродуктивних технологій». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1697-13#Text>

7. Наказ Міністерства юстиції України № 52/5 від 18.10.2000 «Про затвердження Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-00#Text>

8. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2015 р. № 267 «Про затвердження Положення про Міністерство охорони України». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/267-2015-p#Text>

9. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 р. № 168-р «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-p#Text>

10. Центр медичного та репродуктивного права. www.medlawcenter.com.ua/ua/99/648.html

11. Цивільний кодекс України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n1538>

Prezentat: 11.06.2021

E-mail: Helgabautys@gmail.com

Prezentat: 11.06.2021

E-mail: Helgabautys@gmail.com